

Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028

Utsira kommune, 2024

INNHold

1	Plan for forvaltningsrevisjon	3
1.1	Innledning.....	3
1.2	Formål med planen	4
1.3	Område for gjennomføring av forvaltningsrevisjon	4
1.4	Utvalgte prosjekter	5
1.5	Rapportering og oppfølging	6
2	Plan for eierskapskontroll 2024-2028	7
2.1	Innledning.....	7
2.2	Eierskapskontroll.....	7
2.3	Eierstyring	9
2.4	Aktuelle selskapsformer	10
2.5	Selskaper som kan omfattes av eierskapskontroll.....	12
2.6	Risiko og vesentlighet knyttet til utvelging av aktuelle selskaper	13
2.7	Prioriterte områder for eierskapskontroll	13
2.8	Avslutning	14

1 PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON

1.1 INNLEDNING

I henhold til kommunelovens § 23-1 er det kommunestyret som har det øverste ansvaret for kontroll og tilsyn i kommunen, og som velger et kontrollutvalg til å utføre den løpende kontrollen på deres vegne.

Kontrollutvalget er bl.a. pålagt å påse at det årlig gjennomføres systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger (forvaltningsrevisjon).

Kontrollutvalget er i tillegg pålagt å utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon for hver kommunestyreperiode, basert på en overordnet risikoanalyse av kommunens virksomhet. Planen skal vedtas av kommunestyret, skal vedtas innen utgangen av året etter at valg har funnet sted, og gjelder fra 2024 til 2028.

Forvaltningsrevisjoner er en sentral del av kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunal sektor. Det er derfor viktig at kontrollutvalget og kommunestyret bruker plan for forvaltningsrevisjon som et redskap for å utøve en målrettet og effektiv tilsynsfunksjon i kommunen.

Når kommunestyret bestemmer seg for å igangsette tiltak innenfor kontrollutvalgets ansvarsområde, skal det alltid foretas en vurdering av om saken bør oversendes kontrollutvalget.

Kontrollutvalget vil ha planen til løpende vurdering og gi tilbakemelding til kommunestyret dersom det oppstår forhold som gjør endringer/ ekstraordinær evaluering nødvendig.

1.2 FORMÅL MED PLANEN

Plan for forvaltningsrevisjon skal bygge på en analyse av virksomheten i Utsira kommune ut fra en overordnet risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet. Hensikten med risikovurderingen er å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon i ulike sektorer og virksomheter, og er lagt ved planen.

Kontrollutvalgets overordnede formål med forvaltningsrevisjon er å bidra til å forbedre offentlig sektor. Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre «*systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak eller forutsetninger.*» Typiske tema for en forvaltningsrevisjon kan være:

- Gjør kommunen oppgavene på en ressurseffektiv måte?
- Følges regelverket?
- Hvordan følger administrasjonen opp politisk vedtatte mål?
- Har administrasjonen hensiktsmessige styringsverktøy og virkemiddel for å gjennomføre målene?

Et prosjekt vil derfor kunne dreie seg om mål- og regeletterlevelse, mens et annet vil kunne være rettet mot ressursutnyttelse, forbedring og effektivisering.

1.3 OMRÅDE FOR GJENNOMFØRING AV FORVALTNINGSREVISJON

1.3.1 KOMMUNENS VIRKSOMHET

Denne planen er i tråd med lovkrav utarbeidet med tanke på forvaltningsrevisjon i den kommende 4- årsperioden.

Kommunene har et bredt spekter av roller og oppgaver. Organisasjonsmessige forhold og eksterne betingelser knyttet til demografi, økonomi, sysselsetting og statlige føringer vil variere i løpet av årene som omfattes av planen. Dette vil kunne påvirke hvor det er aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon.

1.3.2 FORVALTNINGSREVISJON I KOMMUNALT HELEIDE SELSKAPER

Gjennomføring av forvaltningsrevisjon i kommunale selskaper er mulig dersom selskapet er heleid av kommunene. Dette vil gjelde IKS-er, kommunale oppgavefelleskap/interkommalt politiske råd som er selvstendige rettssubjekter og kommunalt heleide aksjeselskaper eller samvirkeforetak.

En forvaltningsrevisjon av kommunale heide selskaper gjennomføres etter de samme prinsipper som for kommunens øvrige virksomhet.

I forbindelse med en evt. forvaltningsrevisjon i et kommunalt heleid selskap vil det også være naturlig å se nærmere på kommunens eierskapskontroll, se egen plan under.

1.4 UTVALGTE PROSJEKTER

1.4.1 GENERELT

Omfanget av forvaltningsrevisjon er avhengig av identifisert behov og de ressurser som stilles til rådighet for oppgaven. Den gjennomførte risikoanalysen er ikke uttømmende og vil ikke kunne ta hensyn til alle forhold. Den må sees på som et verktøy til å kunne foreta en prioritering av områder/tema som er aktuelle for forvaltningsrevisjon.

1.4.2 PRIORITERTE OMRÅDER FOR FORVALTNINGSREVISJON

Kontrollutvalget vil med bakgrunn i drøftinger og vurderinger prioritere disse forvaltningsrevisjonsprosjektene de kommende årene. Vi har delt inn områdene i første- og andreprioritet.

Førsteprioritet

Følgende revisjoner prioriteres, men rekkefølgen er uprioritert

Forvaltningsrevisjoner
Plan og byggesaksbehandling
Integrering av flyktninger
Arbeidsmiljø
Beredskap

Andreprioritet

I tillegg vil kontrollutvalget i løpet av perioden kunne vurdere prosjekter blant disse innbyrdes uprioriterte prosjektene

Forvaltningsrevisjoner
Kommunen som aktør i samfunns- og næringsutvikling
Helse og omsorg - kompetanseutnyttelse

Forvaltningsrevisjon i heleide selskaper

Forvaltningsrevisjon i heleide selskaper
Utsira kommunes oppfølging av eierskap
Haugaland Brann og Redning IKS

Hvert tema vil bli nærmere utdypet og avgrenset ut fra mottatte problemstillinger og i dialog med revisor i forbindelse med den endelige prosjektbestillingen.

1.5 RAPPORTERING OG OPPFØLGING

1.5.1 RAPPORTERING OM GJENNOMFØRT FORVALTNINGSREVISJON

Kontrollutvalget er pålagt å påse at kommunestyrets vedtak bl.a. knyttet til forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller blir fulgt opp og skal derfor rapportere til kommunestyret om dette. Kontrollutvalgets behandling med innstilling til kommunestyret blir derfor fortløpende oversendt for sluttbehandling i kommunestyret.

1.5.2 OPPFØLGING AV GJENNOMFØRT FORVALTNINGSREVISJON

Kontrollutvalget skal etter gjennomført forvaltningsrevisjon påse at kommunestyres vedtak i tilknytning til behandlingen av rapporter om forvaltningsrevisjon, følges opp av administrasjonen. Det skal også rapporteres om tidligere saker som etter utvalgets mening ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

Rapportering til kommunestyret om oppfølging av forvaltningsrevisjon vil skje gjennom oversending av enkeltsaker etter at de er behandlet i kontrollutvalget.

1.5.3 KONTRAKTSOPPFØLGING

Kontrollutvalgets innsynsrett og rett til å foreta undersøkelser etter kommunelovens § 23-6 første og andre ledd gjelder på tilsvarende måte overfor andre virksomheter/private som utfører oppgaver på vegne av kommunen. Innsynet og undersøkelsene skal imidlertid bare omfatte det som er nødvendig for å undersøke om kontrakten blir oppfylt. Kontraktsoppfølgingen gjelder først og fremst faste oppgaver/tjenester og ikke enkeltkontrakter/byggekontrakter o.l.

1.5.4 AVSLUTNING

Kontrollutvalget ber om delegert fullmakt til å iverksette forvaltningsrevisjon på andre områder enn de som er foreslått/vedtatt, dersom kontrollutvalget mener dette vil ha høyere nytteverdi. Kommunestyret har også myndighet til å pålegge kontrollutvalget å gjennomføre konkrete bestillinger i løpet av planperioden dersom det er ønskelig.

2 PLAN FOR EIERSKAPSKONTROLL 2024-2028

2.1 INNLEDNING

Kommunelovens § 23-4 pålegger kontrollutvalget å minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

2.2 EIERSKAPSKONTROLL

En eierskapskontroll er en kontroll av kommunens utøving av sitt eierskap. En eierskapskontroll av kommunen innebærer derfor å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

En kontroll av selskapet er begrenset til selskaper som er heleid av kommunen/ fylkeskommunen. Forvaltningsrevisjon i selskaper der dette er mulig omfattes derfor av plan for forvaltningsrevisjon – se over.

Eierskapskontroll i selskaper omfatter alt kommunalt/fylkeskommunalt eierskap som er organisert med hjemmel i andre lover enn kommuneloven, samt interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefellesskap (så lenge de er organisert som selvstendige rettssubjekter). Inkludert er dermed aksjeselskaper (AS), interkommunale selskaper (IKS) og samvirkeforetak (SA).

Det kan gjennomføres både eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskaper. Dette innebærer hvordan eierskapsoppfølgingen er gjennomført (eierskapskontroll) og forvaltningsrevisjon av selskapet (hvordan utvalgte sider ved driften av selskapet er gjennomført). Det kan gjennomføres eierskapskontroll uten forvaltningsrevisjon av én eller flere selskaper, og det kan gjennomføres eierskapskontroll av kommunes eierstyring av samtlige selskaper som er omfattet av denne type kontroll.

Utenfor rekkevidden av eierskapskontroll er f.eks. kommunale foretak (KF) og interkommunale samarbeid som ikke er egne rettssubjekter. Vertskommunesamarbeid kan ikke være selvstendige rettssubjekter. Heller ikke stiftelser og foreninger omfattes av regelverket om eierskapskontroll. Kommunale foretak (KF) kan gjøres gjenstand for forvaltningsrevisjon på lik linje med annen kommunal virksomhet.

2.2.1 HELEIDE KOMMUNALE SELSKAPER

Kontrollutvalget har innsynsrett i heleide selskaper iht. kommuneloven § 23-6. Med heleide selskaper mener vi aksjeselskaper kun eid av kommuner/fylkeskommuner og interkommunale selskaper (IKS-er). I tillegg kommer de to samarbeidsformene kommunalt oppgavefellesskap og interkommunalt politisk råd. Kommunalt oppgavefellesskap gjelder imidlertid stort sett friluftsråd.

2.2.2 DELEIDE KOMMUNALE SELSKAPER

Med deleide selskaper mener vi selskaper hvor det er andre typer eiere (private, staten eller andre). Med deleide selskaper har ikke kontrollutvalget innsynsrett. Det samme gjelder andre selskapsformer enn nevnt i kommuneloven § 23-6 (eksempelvis samvirker). Forvaltningsrevisjon i de nevnte selskaper kan bare foretas etter avtale med øvrige eiere eller når det eventuelt er vedtektsfestet. Det kan imidlertid uansett gjennomføres en kontraktsrevisjon, jf. kommuneloven 23-6, siste ledd.

2.3 EIERSTYRING

KS (Kommunesektorens Organisasjon) har utarbeidet en veileder for kommunene knyttet til eierskapskontroll. Denne anses å inneholde anerkjente prinsipper for eierstyring, oppsummert til følgende 21 punkter i *Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll*.

1. Obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte – kurs eller eierseminarer
2. Vurdering og valg av selskapsform -
3. Fysisk skille mellom monopol og konkurransevirkksomhet - der man skiller ut den markedsrettede delen av virksomheten for å unngå rolleblanding og kryss subsidiering.
4. Utarbeidelse av lovpålagte eierskapsmeldinger
5. Utarbeidelse og revidering av styringsdokumenter - Kommunestyrene bør fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.
6. Jevnlige eiermøter - gjennomføre eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet
7. Eierorganets (generalforsamling eller representantskap) sin sammensetning og funksjon - hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet
8. Gjennomføring av generalforsamling og representantskapsmøter – innkalling, innkallingsfrister m.m. – bør tas inn i selskapets vedtekter
9. Sammensetning av styret - sørge for at styrets kompetanse salet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet. Sikre opplæring av styremedlemmene.
10. Bruk av valgkomite ved styreutnevnelser
11. Kjønnsmessig balanse i styret
12. Rutiner for å sikre riktig kompetanse i styret – Styret bør selv jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. KS anbefaler flere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.
13. Styresammensetning i konsernmodell (morselskap/datterselskaper)
14. Oppnevning av vararepresentanter
15. Habilitetsvurderinger – rutiner
16. Godtgjøring av styreverv
17. Registrering av styreverv i styrevervregisteret.no
18. Medlemskap i arbeidsgiverorganisasjon for selvstendige rettssubjekter.
19. Utarbeide etiske retningslinjer
20. Administrasjonssjef/daglig leders rolle i kommunale foretak (gjelder kun KF-er, som her er omfattet av Plan forvaltningsrevisjon)
21. Utøvelse av tilsyn og kontroll - kommunestyre, kontrollutvalg (forvaltningsrevisjon/ eierskapskontroll/øvrige revisjonshandlinger)

En eierskapskontroll kan være en samlet vurdering av hvordan kommunen forholder seg til sitt eierskap i alle sine selskaper, bl.a. med utgangspunkt i kommunens eierskapsmelding og etterlevelse av bestemmelser i denne. Den kan også omfatte et enkelte selskap alene, eller være en del av en forvaltningsrevisjon av et kommunalt heleid selskap.

2.4 AKTUELLE SELSKAPSFORMER

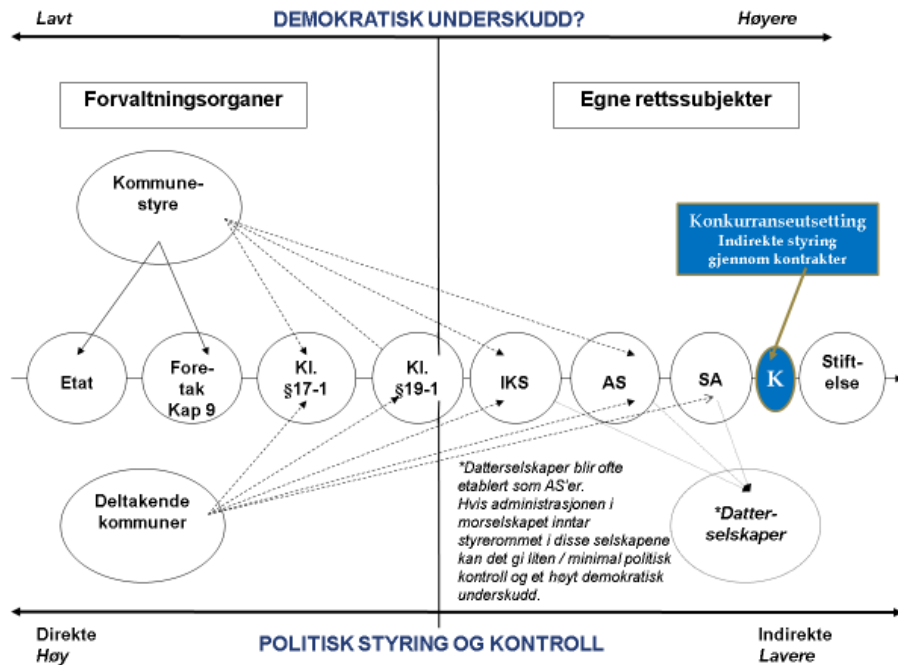
Kommunale eiere står ganske fritt i valg av selskapsform ved etablering av nye selskaper.

De mest vanlige selskapsformene er:

1. **AS - aksjeselskaper** – disse kan være både heleide av kommune, fylkeskommune eller ha private eiere. Begge varianter er omfattet av lovkrav knyttet til aksjeloven. Dette er også en selskapsform som anbefales for flere virksomheter innenfor energiproduksjon, arbeidsmarkedsbedrifter og bompengeselskaper. Aksjeselskapsformen anses vanligvis som best tilpasset for virksomheter som opererer i et marked med risiko- og konkurranse-eksponering. I et AS hefter kommunen kun for innskutt aksjekapital.
2. **SA – samvirkeforetak** - disse kan være både heleide av kommune/fylkeskommune eller også ha private eiere. Hovedformålet i et samvirkeforetak er å fremme medlemmenes økonomiske interesser. Medlemmenes behov for samarbeid er viktigere enn at foretaket går med mest mulig overskudd. Medlemmene har ikke ansvar for samvirkeforetakets gjeld ut over evt. andelsinnskudd.
3. **IKS – interkommunalt selskap** – har kun kommunale/fylkeskommunale eiere. Denne type selskaper har i stor grad kommunale oppgaver innenfor revisjon, energi, avfallshåndtering o.l. Dersom det skulle drives næring med fortjeneste i et IKS er dette ofte utskilt i heleide datterselskaper som er AS-er. I et IKS hefter deltakende kommuner iht. sin eierandel for alle forpliktelser i selskapet inkl. lån som selskapet har tatt opp.
4. Nye selskapsformer i kommuneloven av 22-06-2018:
 - a. **Interkommunalt politisk råd:**
To eller flere kommuner eller fylkeskommuner kan sammen opprette et interkommunalt politisk råd. Rådet kan behandle saker som går på tvers av kommune- eller fylkesgrensene. Kommunestyrene og fylkestingene vedtar selv å opprette et slikt råd.
 - b. **Kommunalt oppgavefellesskap**
To eller flere kommuner eller fylkeskommuner kan sammen opprette et kommunalt oppgavefellesskap for å løse felles oppgaver. Kommunestyrene og fylkestingene vedtar selv å opprette et oppgavefellesskap.
 - c. Andre selskapsformer som **stiftelser** omfattes ikke av denne planen. Kommunen er ikke eier i en stiftelse, da den er selveiende og kontrolleres via stiftelsesloven.
 - d. **§ 27-samarbeid.** Ifølge kommuneloven av 1992 kunne to eller flere kommuner, to eller flere fylkeskommuner, eller en eller flere kommuner og en eller flere fylkeskommuner, opprette et eget styre til løsning av felles oppgaver. Kommunestyret og fylkestinget fattet selv vedtak om opprettelse av slikt styre, som kunne gis myndighet til å treffe avgjørelser som angikk virksomhetens drift og organisering.

Denne type samarbeid er falt bort i ny kommunelov, og eksisterende § 27-samarbeid må derfor endres til IKS eller kommunalt oppgavefellesskap i løpet av inneværende kommunestyreperiode.

Oversikten nedenfor viser i hvor stor grad kommunen har mulighet for direkte (høy) og indirekte (lavere) politisk styring og kontroll i de forskjellige selskapsformene:

2.5 SELSKAPER SOM KAN OMFATTES AV EIERSKAPSKONTROLL

Utsira kommune har et eierskap i disse selskapene:

Utsira kommune				
Selskap	Heleid AS	IKS	Deleid AS	Annet
Rutebåten Utsira AS	100,00 %			
Haugaland Vekst IKS		9,09 %		
Haugaland Kontrollutvalgsekretariat IKS		0,19 %		
Haugaland Brann og Redning IKS		0,30 %		
Interkommunalt Arkiv i Rogaland IKS		0,05 %		
Krisesenter Vest IKS		0,11 %		
Rogaland Revisjon IKS		0,03 %		
Haugalandsmuseet AS			1,00 %	
Haugaland Kraft AS			0,31 %	
Marin Energi Testsenter AS			1,23 %	
Musikkselskapet Nordvegen AS			1,33 %	
Vann Vest AS			N/A	
Haugalandsrådet Interkommunalt Politisk Råd				9,09 %
Biblioteksentralen SA				N/A

2.6 RISIKO OG VESENTLIGHET KNYTTET TIL UTVELGING AV AKTUELLE SELSKAPER

Som det går fram innledningsvis skal planen for utvelgelse av prosjekter knyttet til eierskapskontroll bygge på risikovurdering av kommunens eierskap. Kontrollutvalget har bedt revisor om å utarbeide en slik risikovurdering, som i hovedsak peker ut disse punktene:

2.6.1 VESENTLIGHET

Hvor viktig er selskapet for kommunens målsettinger?

- Økonomisk bidragsyter til kommunen
- Forvalter store verdier for kommunen
- Leverer viktige kommunale tjenester
- Oppnår et politisk mål for kommunen

2.6.2 RISIKO

Hvor stor risiko er det for at formålet med eierskapet ikke nås?

- Risiko ved eierstyringen av selskapet (kommunen)
- Oppfølging av selskapet
- Risiko hos selskapet
- Selskapets oppfølging av eiernes føringer
- Selskapets drift og utvikling

2.7 PRIORITERTE OMRÅDER FOR EIERSKAPSKONTROLL

Selskaper som er prioritert av kontrollutvalget for forvaltningsrevisjon i perioden skal også omfattes av en eierskapskontroll. Det gjelder disse prioriterte selskapene:

Eierskapskontroller av selskaper
Utsira kommunes oppfølging av eierskap
Haugaland Brann og Redning IKS

Der det er flere eiere utføres en felles revisjon hvis alle eiere ønsker det.

Kontrollutvalget kan om ønskelig også foreta en eierskapskontroll uten forvaltningsrevisjon i utvalgte selskaper.

2.8 AVSLUTNING

Kontrollutvalget ber om delegert fullmakt til å iverksette eierskapskontroll i andre selskaper/samarbeidsformer enn de som er foreslått/vedtatt dersom kontrollutvalget mener dette vil ha høyere nytteverdi. Kommunestyret har også myndighet til å pålegge kontrollutvalget å gjennomføre konkrete bestillinger i løpet av planperioden dersom det er ønskelig.